Woody Allen.

Mimo-chodem.

Autobiografie

Přeložil Michael Žantovský

Argo

Apropos of Nothing
All rights reserved.
Copyright © 2020 by Woody Allen
Translation © Michael Žantovský, 2021
Czech edition © Argo, 2021

ISBN 978-80-257-3463-6 (váz.)
ISBN 978-80-257-3472-8 (e-kniha)

Ukázka elektronické knihy

Soon-Yi s láskou.
Nejdřív mi zobala z ruky
a pak jsem zjistil, že jsem o tu ruku přišel.

Tak jako Holden Caulfield ze Salingerovy novely *Kdo chytá v žitě* nemám náladu pouštět se do životopisných keců à la David Copperfield, i když v mém případě může trocha vyprávění o mých rodičích být zajímavější než čtení o mně. Tak třeba můj otec, narozený v Brooklynu, když to ještě byla samá pole, sběrač míčků pro Brooklyn Dodgers, když v baseballu začínali, drobný človíček, ale židovský drsňák, co nosil elegantní košile a vlasy pečlivě ulízané dozadu blyštivou brilantinou, jako filmový gangster George Raft. Neměl maturitu, v šestnácti se dal k námořnictvu a stál ve Francii v popravčí četě, když střídeli jednoho amerického námořníka za znásilnění místního děvčete. Otec byl ometálovaný ostrostřelec, střílel hrozně rád a nosil pistoli až do dne, kdy umřel ve sto letech s kšticí šedivých vlasů na hlavě a zrakem jako rys. Jednou v noci za první světové války jeho loď zasáhl někde u pobřeží v ledových evropských vodách dělostřelecký granát. Loď se potopila. Utopili se všichni kromě tří námořníků, co dokázali uplavat pár kilometrů až ke břehu. Táta byl jeden z těch tří, co na ně byl Atlantik krátký. Takhle o prsa to bylo, že jsem se skoro nenarodil. Válka skončila. Tátův otec, který přišel k nějakým prachům, ho vždycky rozmazloval a nepokrytě mu dával přednost před jeho dvěma natvrdlými sourozenci. A myslím jako fakt natvrdlými. Jako klukovi mi jeho sestra vždycky připomínala cirkusovou zrůdu. Jeho slabý, bledý, zdegenerovaný bratr se motal po brooklynských ulicích a prodával noviny, až se rozpustil jak nedopečená oplatka, průsvitná, průsvitnější, fuč. A tak tátův táta koupil svému oblíbenému námořníkovi opravdu fajnovej bourák, s kterým táta rajzoval po poválečné Evropě. Než se vrátil domů, stačil jeho otec a můj dědeček přidat ke stavu svého bankovního konta pár nul a začal kouřit kubánské doutníky. Byl to jediný Žid, co jezdil jako obchodní cestující pro velkoobchod s kávou. Táta mu vyřizoval pochůzky a jednoho dne šel právě se třemi pytli kafe na zádech kolem budovy soudu, zrovna když z ní vycházel nejslavnější gauner té doby Kid Dropper. Kid

nasednul do auta a nějakej nýmand jménem Louie Cohen k tomu autu přiskočil a nasázel do okénka čtyři kule, zatímco otec tam stál a zíral. Táta mi tu historku mockrát vyprávěl před usnutím a bylo to o hodně zábavnější než pohádky o oříškové veverce.

Mezitím to dědeček rozjel ve velkým, koupil si flotilu taxíků a několik kin, včetně kina Midwood, kde jsem strávil velkou část dětství na útěku před realitou, ale to bylo později. Nejdřív jsem se musel narodit. Než k téhle neuvěřitelně nepravděpodobné události došlo, dědeček naneštěstí v záchvatu manické euforie investoval na Wall Street dál a dál, no a asi už tušíte, jak tohle skončí. Jednou ve čtvrtek udělal akciový trh bác a můj velkomožný dědeček skončil přes noc chudý jako kostelní myš. Přišel o taxíky, přišel o kina, šéfové z toho velkoobchodu s kávou vyskákali z oken. Můj otec se stal najednou zodpovědný za vlastní přísun kalorií a musel se začít ohánět. Řídil taxík, provozoval biliárovou hernu, krachoval s nejrůznějšími pochybnými kšefty a vybíral sázky. V létě ho mafián Albert Anastasia platil za to, aby za něj jezdil do Saratogy sázet na koníčky v cinknutých dostizích. Tahle léta na severu státu New York mu poskytovala další materiál k pohádkám na dobrou noc. Užíval si ten život plnými doušky. Fajnový kvádra, velký diety, sexy ženy a pak najednou potkal mou mámu. Střih. Jak mohl skončit s Nettie, je tajemství srovnatelné s antihmotou. Byli stejně rozdílní jako Hannah Arendtová a Frank Sinatra a měli odlišný názor prakticky na všechno kromě Hitlera a mého vysvědčení. Ale navzdory všemu verbálnímu krveprolévání spolu vydrželi sedmdesát let – nejspíš jeden druhému na vztek. Jsem si ale jistý, že se svým způsobem navzájem milovali. Ten způsob je nejspíš známý jen některým lidožroutským kmenům na Borneu.

Na máminu obranu musím říct, že Nettie Cherryová byla báječná ženská, chytrá, pilná, obětavá. Byla věrná a milující a slušná, i když řekněme ne fyzicky nejpřitažlivější. Když jsem o mnoho let později prohlásil, že moje máma vypadala jak Groucho Marx,

Ukázka elektronické knihy

lidé si mysleli, že si dělám srandu. Na stará kolena trpěla senilitou a umřela v šestadevadesáti. I když už jí šplouchalo na maják, neztratila až do konce svoji schopnost hašteření, kterou přetvořila v umělecký žánr. Táta byl jura, ještě když mu bylo přes devadesát, a žádná starost nebo obava ho nikdy nepřipravily o spánek. A žádná myšlenka mu nikdy nezkazila bdění. Jeho filosofie sestávala z věty „Když nemáš zdraví, tak nemáš nic", moudrosti hlubší než celý objem západního myšlení a výstižné jako zpráva v čínské sušence pro štěstí. A zdravý zůstával. „Nic mě netrápí," vychloubal se. „Jseš moc pitomej na to, aby tě něco trápilo," pokoušela se mu trpělivě vysvětlovat máma. Měla pět sester, jednu ošklivější než druhou, ale máma byla nejspíš z nich ze všech nejošklivější. Řekněme to takhle: Freudova oidipovská teorie o tom, že my muži chceme podvědomě všichni zabít své otce a vzít si za ženy své matky, žalostně selhává, když přijde na mou mámu.

Naneštěstí i když byla moje máma daleko lepší, zodpovědnější, poctivější a zralejší rodič než můj praštěný a nevěrný otec, miloval jsem víc jeho. Všichni ho měli rádi. Nejspíš protože byl milý, vřelý a viditelně láskyplný člověk. Zatímco máma se s nikým nemazlila. Byla to ona, kdo držel rodinu nad vodou. Pracovala jako účetní v květinářství, starala se o domácnost, vařila, platila účty a dohlížela na to, aby byl v pastičkách na myši vždycky čerstvý sýr, zatímco můj táta odlupoval z roličky bankovek dvacky, ačkoli si to nemohl dovolit, a strkal mi je do kapsy, když jsem spal.

Při těch několika málo příležitostech, kdy se mu za ta léta podařilo vsadit na výhru, jsme se poměli všichni. Táta sázel každý den, ať už pršelo, nebo svítilo slunce. Nic v jeho životě se víc neblížilo náboženskému vyznání. A ať už odešel z domu s dolarem, nebo se stovkou dolarů, všechny je utratil, než se vrátil domů. Za co utrácel? Za hadry a další nezbytnosti, jako byly kouzelné golfové míčky, které se kutálely nakřivo a s jejichž pomocí mohl šidit kamarády, a taky je utrácel za mě a moji sestru Letty. Rozmazloval nás s toutéž velkorysou nevázaností, s kterou jeho otec

rozmazloval jeho. Po nějakou dobu táta například pracoval jako číšník na Bowery, po nocích a bez platu, jenom za spropitné. Ale každé ráno, když jsem se probudil – chodil jsem tenkrát na střední školu –, leželo na mém nočním stolku pět dolarů, zatímco mí spolužáci dostávali padesát centů nebo možná jeden dolar kapesného na týden. A já dostával pět dolarů denně! Co jsem s nima dělal? Kupoval jsem si jídlo a nejrůznější kouzelnický pomůcky a hrál jsem karty a kostky o peníze.

Stal se ze mě amatérský kouzelník, protože na kouzlech se mi líbilo prostě všechno. Přitahovalo mě vždycky vše, co si vyžadovalo samotu, jako třeba karetní kouzla nebo hraní na dechový nástroj nebo psaní, protože jsem se tak nemusel stýkat s jinými lidmi, kterým jsem naprosto bezdůvodně nevěřil nebo o ně nestál. Říkám „bezdůvodně", protože pocházím z velké, milující, rozvětvené rodiny, kde ke mně byli všichni hodní. Jako bych byl od přírody nějaký prevít. Takže jsem seděl pořád sám a cvičil triky s kartami a s mincemi, všelijak fixloval, falešně snímal, rozdával odspoda, schovával karty. Od tahání králíka z klobouku to byl pro rozeného prevíta vlastně jen kousek k uvědomění si, že dokážu podvádět v kartách. Jelikož jsem zdědil tátovo nepoctivé DNA, brzy jsem už mazal poker a oškubával nic netušící spoluhráče, rozdával druhou kartu místo první, snímal jen naoko a odnášel si kapesné těch druhých.

Ale dost už o mně a o tom, jaký syčák se ze mě brzo vyklubal. Začal jsem vám vyprávět o svých rodičích a pořád se ještě nedostal k momentu, kdy máma toho uličníka porodí. Otec si užíval života, ale s mámou, která se chtě nechtě musela starat o všechny vážné problémy každodenního přežití, velká legrace nebyla. Byla inteligentní, i když ne vzdělaná, což by vám sama řekla první, a pyšná na svůj „selský rozum". Vlastně mi připadala strašně přísná a otravná, ale to bylo tím, že chtěla, abych to „někam dotáh". Viděla výsledky nějakého inteligenčního testu, který se mnou udělali, když mi bylo pět nebo šest, a i když vám to číslo

neřeknu, na mámu udělalo dojem. Doporučili jí, aby mě poslala do třídy pro zvlášť nadané děti na Hunter College, ale každodenní cesta z Brooklynu na Manhattan byla pro mámu a tetu, které mě střídavě doprovázely po cestě metrem, moc vyčerpávající. A tak mě šouply zpátky do základní školy číslo 99, což byla škola pro zaostalé učitele. Nenáviděl jsem všechny školy, a nejspíš bych z Hunter College stejně měl jen málo anebo nic, i kdybych tam byl vydržel. Máma mě věčně plísnila, jak můžu být ve škole takový idiot, když mám tak vysoké IQ. Dám vám příklad, jaký jsem byl idiot: Na střední škole jsem se dva roky učil španělsky. Když mě vzali na New York University, podařilo se mi proklouznout do španělštiny pro začátečníky – jako bych neznal ani písmeno. A dokážete si představit, že jsem propad?

Inteligence mé mámy se v žádném případě nevztahovala na kulturu a nikdy mě ani ona, ani otec, který se ve svých studiích nikdy nedostal za baseball, žolíky a hollywoodské kovbojky, nevzali do divadla nebo do muzea, ani jednou. Představení na Broadwayi jsem poprvé viděl v sedmnácti a výtvarné umění jsem objevil sám, když jsem chodil za školu a potřeboval se někde ohřát, a právě muzea byla zadarmo nebo za hubičku. S jistotou můžu říct, že táta ani máma nikdy neviděli divadelní hru, nikdy nenavštívili galerii a nikdy nepřečetli knihu. Otec vlastnil jedinou knihu, *Newyorské gangy*. Byla to také jediná kniha, kterou jsem četl během dospívání, a odnesl jsem si z ní okouzlení gangstery, zločinci a zločiny. Znal jsem gangstery nazpaměť tak, jako znala většina kluků baseballové hvězdy. Já znal baseballové hvězdy také, ale ne tak dobře jako Krvavýho Gypa, Mastňáka Jakea Guzika a Tikytiky Tannebauma. Jo, díky sestřenici Ritě, která si polepovala stěny barevnými fotkami z *Moderního kina*, jsem znal i filmové hvězdy. Psaní o Ritě si nechám na později, protože byla jednou z mála světlých stránek mého dospívání a zaslouží si zvláštní místo. Ale kromě Humphreyho Bogarta a Betty Grableové, počtu vyhraných zápasů Cy Younga, nadhazovače pro

Ukázka elektronické knihy

bostonské Red Sox, a počtu doběhů, které v jedné sezóně umožnil na pálce Hack Wilson, a toho, kdo nadhazoval za Cincinnati ve dvou po sobě jdoucích zápasech s nulou, jsem věděl, že gangster Abe Reles, který začal zpívat federálům, než ho někdo vyhodil z okna, uměl zpívat, ale ne lítat – a taky kde skončil šéf Cotton Clubu Owney Madden a proč měl Phil Strauss Pittsburský jako nejoblíbenější zbraň sekáček na led.

Kromě *Newyorských gangů* se celá moje knihovna sestávala z komiksů. Až do plnoletosti jsem nic jiného než komiksy nečetl. Mí literární hrdinové nebyli Julien Sorel z románu *Červený a černý*, Raskolnikov ze *Zločinu a trestu* či vidláci z Faulknerova Yoknapatawphského okresu, ale Batman, Superman, Flash, Namor a Hawkman. Jo, a taky Kačer Donald, králíček Bugs a Archie Andrews. Lidičky, máte v ruce autobiografii mizantropického analfabeta, který miloval gangstery, nevzdělaného samotáře, který sedával před trojdílným zrcadlem a cvičil se sadou karet, aby dokázal slíznout pikové eso, skrýt ho tak, že z žádného úhlu nebylo vidět, a schramstnout pár banků. Pravda, nakonec mě také sebrala Cézannova šťavnatá jablka a Pissarrovy pařížské bulváry v dešti, ale jak už jsem říkal, to bylo jen proto, že jsem chodil za školu a potřeboval za těch zasněžených zimních rán nějaké útočiště. Takže mě tam v patnácti dostali Matisse a Chagall, Nolde, Kirchner a Schmidt-Rottluff, Picassova Guernica a šílený Jackson Pollock přes celou stěnu, triptych Maxe Beckmanna a černé plastiky Louise Nevelsonové. Pak jsem se v galerii moderního umění MOMA naobědval v bufáči a šel se podívat na nějaký starý film do promítacího sálu v podzemí. Carole Lombardová, William Powell, Spencer Tracy. Nepřipadá vám to jako lepší zábava než zapšklé otravování paní Schwabové, která chtěla znát datum Kolkového zákona nebo jméno hlavního města státu Wyoming? A pak to lhaní doma, výmluvy ve škole druhý den, vytáčky, tanečky, zfalšované omluvenky a nová dopadení a zoufalství rodičů. „Ale vždyť máš přece tak vysoké IQ." A mimochodem, milý čtenáři,

tak vysoké zase není, ale ze srdceryvných nářků mé mámy by si člověk myslel, že dokážu vysvětlovat teorii superstrun. Poznáte to na mých filmech. Některé z nich jsou zábavné, ale nové náboženství se z žádné z mých myšlenek nezrodí.

A kromě toho se nestydím přiznat, že mě čtení nebavilo. Na rozdíl od mé sestry, která ráda četla, jsem byl malý lenoch, který v louskání knížek nespatřoval nic zábavného. A taky proč? Rádio a filmy byly o tolik zábavnější. Nebyly tak náročné a bylo v nich víc života. Školy nikdy nedokázaly naučit děti číst tak, aby je to bavilo. Knihy a příběhy, které si vybírají, jsou nudné, bez vtipu, bez šťávy. Ani jeden z těch pečlivě vybíraných příběhů pro chlapce a děvčata se nemohl rovnat Plasťákovi nebo Captainu Marvelovi. Myslíte si, že klukovi plnému hormonů (též navzdory Freudovi jsem nikdy neprošel obdobím latence), kterému se líbí gangsterky s Humphreym Bogartem a Cagneym a laciné sexy bloncky, se rozbuší srdce z O. Henryho povídky „Tříkrálový dárek"? To je toho, ona prodá svoje vlasy, aby mu koupila přívěsek na hodinky, a on prodá hodinky, aby jí koupil hřebeny do vlasů. Já si z toho odnesl poučení, že je vždycky jistější dávat peníze. Komiksy se mi líbily, i když v nich nebylo moc textu. Zato když jsem se díky škole později seznámil se Shakespearem, cpali mi ho do krku takovým způsobem, že když bylo po všem, slova jako *slyšte*, *jářku* nebo *hlesnout* už člověk v životě nechtěl slyšet.

Pořádně číst jsem každopádně začal teprve na konci střední školy, kdy se mnou začaly doopravdy cloumat hormony a já si poprvé všiml mladých žen s dlouhými rovnými vlasy, které se nemalovaly rtěnkou, skoro se nelíčily, oblékaly se do černých roláků a sukní přes černé punčochové kalhoty a nosily velké kožené kabely s výtisky Kafkovy *Proměny*, do kterých si na okraje stránek dělaly poznámky „Ano, jak pravdivé" nebo „Srovnat s Kierkegaardem". Z nějakého úplně iracionálně smyslného důvodu to byly právě ony, které mě braly u srdce, ale když jsem je pozval na rande a zeptal se, jestli by nešly do kina nebo na

baseball, zatímco ony chtěly poslouchat Segoviu anebo zhlédnout Ionescovu hru na Broadwayi, nastalo dlouhé trapné ticho, dokud jsem neřekl „Ještě se ti ozvu“ a neutíkal se podívat, kdo je Segovia a Ionesco. Dá se říct, že tyto dívky dychtivě neočekávaly příští sešit komiksového seriálu *Captain America*, a dokonce ani příští dílo Mickeyho Spillanea, jediného poety, kterého jsem uměl citovat.

Když se mi nakonec podařilo domluvit rande z jednou z těch rozkošných bohémských broskviček, byl to pro nás pro oba brutální zážitek. Pro ni, protože si hned na začátku večera uvědomila, že má co dělat s imbecilním analfabetem, který zdá se nemá tušení, na které metě hraje Stephen Daedalus, a pro mě, protože jsem si začal uvědomovat, že jsem doopravdy slabomyslný, a že pokud mám mít někdy šanci políbit ty rty nepoznamenané rtěnkou nebo ji aspoň ještě někdy vidět, budu se muset do literatury ponořit o něco hlouběji, než sahal Spillaneův zfilmovaný thriller *Líbej mě až k smrti*. Nevystačil jsem s historkami o mafiánském šéfovi Lucky Lucianovi nebo levorukém nadhazovači Rubeovi Waddelovi. Musel jsem se pustit do Balzaca, Tolstého a Eliota, abych nějak přispěl ke konverzaci a nemusel tu dámu vodit domů, když ji najednou jakoby přepadl záchvat žluté zimnice. V té době jsem obyčejně končil v bufetu u Dubrowa, kde jsme se navzájem utěšovali s ostatními opuštěnci sobotního večera.

Ale tato fiaska ležela v budoucnu. Když už teď máte nějakou představu o mých rodičích, zmíním se o mé sestře, která je můj jediný sourozenec. A pak se zase vrátím o kousek zpátky a narodím se, aby ten příběh opravdu dostal spád.

Letty je o osm let mladší než já. Pochopitelně když měla přijít na svět, připravovali mě na to rodiče tím absolutně nejhorším způsobem: „Až se ti narodí sestřička, přestaneš být středem pozornosti. Dárky už nebudeš dostávat ty, ale ona. Všichni budeme muset přesunout pozornost na ni a na její potřeby, takže nepočítej s tím, že bys byl ještě někdy hlavní atrakce.“ Jiným osmiletým

chlapcem by mohla otřást představa, že se najednou ocitne bokem kvůli novému přírůstku. Ale i když jsem své rodiče moc miloval, věděl jsem, že je to párek amatérských břídilů, kteří nemají tušení o tom, jak se vychovávají děti, a jejich temné předpovědi jsou přihlouplé a mylné, což se také ukázalo. Asi jim to sloužilo ke cti, když mě milovali tak bezvýhradně, že i když si právě hráli na Kasandry, věděl jsem, že mě nikdy nepřestanou milovat a budou se nadále starat o mé štěstí a blahobyt, a taky že jo.

Když jsem sestru spatřil v kolébce, okamžitě jsem se do ní zamiloval. Uchvátila mě a pomáhal jsem ji vychovávat a chránit před napětím mezi našimi rodiči, které často exponenciálně narůstalo kvůli triviálním sporům. Kdo by uvěřil, že hádka kvůli gefilte fiš se může proměnit v bitvu hodnou Homéra? S Letty jsem si hrál a bral ji mockrát s sebou, když jsem šel ven s kamarády. Všem připadala roztomilá a chytrá a vždycky jsme spolu vycházeli báječně. Připomíná mi to mou korespondenci s Grouchem Marxem, s nímž jsem se během let skamarádil díky Dicku Cavettovi, o kterém vám povím později. Když umřel jeho bratr Harpo, napsal jsem Grouchovi soustrastný dopis, a on mi odpověděl, že se s Harpem za celý život nikdy vážně nepohádali ani si nenadávali, a tak je to i s mou sestrou, která dneska produkuje moje filmy.

A teď jsem se konečně mohl narodit. Konečně jsem mohl být na světě, v kterém se nikdy nebudu cítit ve své kůži, nikdy ho nepochopím, nikdy s ním nebudu souhlasit a nikdy mu neodpustím. Allan Stewart Konigsberg, narozený 1. prosince 1935. Vlastně jsem se narodil třicátého listopadu těsně před půlnocí, ale rodiče to datum posunuli, abych mohl začít od jedničky. Výhoda, kterou mi tím v životě poskytli, je nulová a byl bych o moc radši, kdyby mi zanechali pořádné bankovní konto. Zmiňuji se o tom proto, že díky jakési bezvýznamné ironii se moje sestra narodila o osm let později přesně v ten samý den. Za tuhle pozoruhodnou shodu okolností a dva dolary si koupíte lístek na metro. Narodil jsem se v nemocnici v Bronxu, i když naše rodina

bydlela v Brooklynu. Neptejte se mě, proč se máma vláčela až do Bronxu, aby mě porodila. Možná v té nemocnici dávali oběd zadarmo. V každém případě se máma z té nemocnice v Bronxu hned zase nevláčela zpátky. Vlastně tam skoro umřela. Bylo to doopravdy několik dní na vlásku, ale podle toho, co o tom říkala, jí zachránilo život neustálé doplňování tekutin. To by mi ještě tak scházelo, aby mě vychovával jen táta. Touhle dobou bych už nejspíš měl trestní rejstřík dlouhý jako pět knih Mojžíšových. Zatímco takto, se dvěma milujícími rodiči, jsem dospěl v normálního neurotika. Proč, nevím.

Byl jsem mazánek máminých pěti sester, jediný kluk, jejich miláček, a ty sudičky se mě nemohly nabažit. Měl jsem pořád co jíst, nikdy mi nechybělo šatstvo nebo přístřeší a nikdy jsem neměl žádnou vážnou nemoc jako třeba dětskou obrnu, která řádila všude kolem. Nebyl jsem mongoloidní jako jeden kluk u nás ve třídě, neměl jsem hrb jako malá Jenny, ani mi nevypadávaly vlasy jako tomu klukovi od Schwartzů. Byl jsem zdravý, oblíbený, velký sportovec, kterého vždycky vybírali jako prvního do mančaftu, hrál jsem baseball, běhal, a přesto ze mě vyrostla nervózní, ustrašená, přecitlivělá troska, která se taktak drží pohromadě, mizantropická, klaustrofobní, opuštěná, zahořklá a dokonale pesimistická. Někteří lidé vidí sklenici poloprázdnou, jiní poloplnou. Já vždycky viděl poloplnou rakev. Z tisíce přirozených vad, kterými je člověk postižen, se mi podařilo vyhnout skoro všem kromě vady číslo 682 – neumím si něco namlouvat. Máma říkala, že to nedokáže pochopit. Vždycky tvrdila, že jsem byl hodný, roztomilý, veselý kluk až do pěti let, než jsem se proměnil v zakyslého, protivného, věčně nespokojeného malého ničemu.

A přitom jsem nezažil žádné trauma, žádnou strašlivou věc, která by mě proměnila z usměvavého pihovatého chlapce v plátěných kalhotách s rybářským prutem ve věčně nespokojeného klacka. Moje vlastní úvahy se točí kolem skutečnosti, že zhruba v pěti letech jsem si začal být vědom, že lidé jsou smrtelní, a říkal

jsem si, moment, tak o tomhle mi nikdo neřekl. Nikdy jsem se neupsal k tomu, že jsem konečný. A jestli vám to nevadí, prosil bych peníze zpátky. Čím jsem byl starší, tím mi byla zřejmější nejen lidská smrtelnost, ale také naprostá nesmyslnost bytí. Narazil jsem na stejnou otázku, která pronásledovala někdejšího prince dánského: Proč snášet rány a šípy osudu, když mi stačí navlhčit si nos, strčit ho do zásuvky a už nikdy nebudu muset snášet úzkost, srdcebol a vařený kuře mý mámy? Hamlet to neudělal, protože se bál, co by se mohlo stát po smrti, ale já na posmrtný život nevěřím, takže proč se dál namáhat se životem, když mám tak totálně mizerné mínění o lidském údělu a jeho nekonečné absurditě? Nakonec jsem nedokázal přijít na žádný logický důvod a dospěl k názoru, že jsme jako lidské bytosti prostě utvoření tak, abychom vzdorovali smrti. Krev vítězí nad mozkem. Žádný rozumný důvod zůstávat naživu neexistuje, ale koho zajímá, co říká rozum – srdce říká: Viděl jsi Lolu v té minisukni? Ať sebevíc naříkáme a vzdycháme a tvrdíme, často velmi přesvědčivě, že život je nesmyslná noční můra utrpení a slz, začneme se okamžitě bránit, když do místnosti náhle vejde člověk s nožem, aby nás zabil. Chytneme se s ním do křížku a bojujeme do poslední špetky energie, abychom ho odzbrojili a zůstali naživu. (Já teda osobně utíkám.) Zdá se mi, že je to prostě v našich molekulách. Teď už si snad uvědomujete, že nejenom nejsem žádný intelektuál, ale není se mnou na večírcích velká legrace.

Mimochodem je úžasné, jak často se o mně mluví jako o „intelektuálovi“. Je to představa stejně smyšlená jako lochneská nestvůra, protože nemám v hlavě jediný intelektuální neuron. Byl jsem analfabet, kterého vzdělání vůbec nezajímalo, a vyrůstal jsem jako prototyp tupce, který sedí s lahví piva před televizní obrazovkou, z níž řve naplno fotbalový zápas, a má na stěnách přilepené fotky z Playboye, prostě barbar, který jen chodí v tvídových sakách se záplatami na loktech jako nějaký oxfordský profesor. Nemám žádné hluboké postřehy, žádné vznešené myšlenky

Ukázka elektronické knihy

a žádné pochopení pro většinu básní, pokud nezačínají: „Růže jsou rudé, fialky modré.“ Zato mám ale brýle s černými obroučkami a podle mě jsou to právě tyhle okuláry, společně s talentem vypůjčovat si útržky z intelektuálních textů, které jsou na mě příliš hluboké, ale které můžu ve své práci využít, a vytvářet tak mylný dojem, že vím víc, než doopravdy vím, co udržuje tuhle pohádku naživu.

Takže jsem vyrůstal v bublině milujících žen, své mámy, tet a čtyř milujících prarodičů. Zkuste se v tom neztratit: Tátův táta, kdysi bohatý muž, který se plavil lodí do Londýna, jen aby si zašel na dostihy, který vlastnil lóži v opeře, a který byl teď chudý jako kostelní myš a žil z bůhvíjakých almužen. Jeho žena, také imigrantka, kterou si vzal, aby je oba pustili do Ameriky. Ona prchala před ruskými pogromy a on před vojnou. Byla to scvrklá stará paní s cukrovkou, která bydlela s manželem a potomky v nevábném brlohu, v němž bylo pianino, na které nikdo nehrál. Ale milovala mě, tajně mi strkala peníze a kostky cukru ze žluté krabice a nechtěla za to nic než občasnou návštěvu. Přes všechnu chudobu vždycky zůstala štědrá.

Mí prarodiče z matčiny strany mě milovali také. Mámina matka byla tlustá a hluchá a celý den proseděla u okna (podle toho, jak vypadala, by se líp vyjímala na leknínech v rybníce). Děda byl neklidný a živý, pořád chodil do synagogy a takhle jsem mu já malý ničema oplatil jeho laskavost: Dostal se nám s kamarády do rukou padělaný pěťák. Ryzí olovo. Báli jsme se jím zkusit zaplatit v cukrárně, abysme neskončili v polepšovně, a tak jsem se nabídl, že ho podstrčím dědečkovi, který je starý a nikdy na to nepřijde, a taky že ne, a vyměnil jsem ho s ním za pět centů z jeho zaklapovací peněženky, a nebylo to jako ve filmu, kde se ten stařec uchechtává, neboť ví, co mám za lubem, ale nechce mi to zkazit, tak jen spiklenecky pomrkává. Kdepak. Zbaštil to a já ho okradl o těch pět centů a jemu nechal ten olověný pěťák a sám jsem si šel koupit oříšky v čokoládě.

Ukázka elektronické knihy